

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Závěrečná evaluační zpráva

za období

1.1.2020 až 31.12.2022

Identifikace projektu

Registrační číslo: CZ.03.2.65/0.0/0.0/16_047/0014278

Název projektu: Odborný pracovník na průsečíku sociálních služeb a škol

Zpracovatel evaluační zprávy: PhDr. Erich Stündl

Popis projektu

Na realizaci klíčové aktivity se podílí od 1.1.2020 dva pracovníci na DPČ v rozsahu 0,5 úvazku pro každého z nich. Jedná se o Mgr. Martinu Moravcovou a Mgr. Petru Jílkovou (ta vystřídala Mgr. Anitu Stanislavovou 15.11.2020 z důvodu nástupu na mateřskou dovolenou). Obě pracovnice se pohybují v oblasti sociálních služeb a škol již mnoho let a v rámci projektu využívají své dobré kontakty s jednotlivými subjekty.

Původně jsme plánovali na tuto pozici jednoho pracovníka, ale nakonec jsme nepodstatnou změnou projektu upravili tuto pozici kvůli větší efektivitě hned od začátku projektu na 2x 0,5 úvazku.

Administrativní podporu projektu vykonává Petra Dostálková.

Celkově do území MAS Poličsko patří 7 samostatných ZŠ, 5 ZŠ spojených s MŠ, 1 ZŠ a MŠ Speciální a 15 MŠ.

Svoji práci v projektu zahájili odborní pracovníci setkáním pro ZŠ a MŠ 17.1.2020. Na tomto setkání bylo domluveno, že pracovníci postupně navštíví školy a školky a detailně proberou možnosti spolupráce s rodinami ohrožených žáků. Domluvili si informační schůzky i na ZŠ a MŠ, které se úvodního setkání nezúčastnily.

Následovalo druhé setkání se zástupci spolupracujících organizací (Charita Polička, Bonanza Vendolí, Krizové centrum, OSPOD Polička), které proběhlo 28.1.2020.

Detailně byly představeny cíle projektu, jeho možnosti a metody. Všechny zapojené organizace projekt přivítaly a projevíly zájem se na jeho realizaci aktivně podílet. Organizace, které se nezúčastnily úvodního setkání, navštívili pracovníci osobně.

Od března 2020 komplikovala realizaci projektu různá vládní opatření znemožňující nebo omezující přístup do ZŠ a MŠ.

Realizační tým pod vedením manažerky projektu Mgr. Vlasty Pechancové se scházel na pravidelných schůzkách, na kterých jsme vyhodnocovali aktuální situaci a možnosti podpory rodin ohrožených sociálním vyloučením i v době různých omezení a zákazů scházení. V průběhu realizace projektu se osvědčily osobní konzultace manažerky projektu s jednotlivými členy týmu a členy týmu navzájem.

V době pandemie probíhala jednání se všemi zainteresovanými partnery a rodinami často on-line formou a telefonicky.

Hned v lednu 2020 jsme zahájili spolupráci s Mgr. Pavlem Šimonem (vedoucím SAS Charita) a Mgr. Olgou Kosíkovou (ředitelkou ZŠ a MŠ Telecí, kteří do září 2020 vykonávali supervizní podporu oběma pracovnícím. Po odchodu Anity Stanislavové na mateřskou dovolenou se pracovnice domluvily na změně a supervizní podporu od 1.10.2020 vykonává zkušená etopedka SVP Mgr. Jiřina Zehnalová.

Kvůli pandemii se částečně proměnila i cílová skupina projektu. Hlavní cílovou skupinou zůstaly rodiny ohrožené riziky z více stran - často se jedná o sociálně znevýhodněné rodiny na okraji společnosti, rodiny, které jsou rozpadlé, potýkají se s finančními problémy a dluhy, se závislostmi, s nezaměstnaností, slabými rodičovskými kompetencemi apod.

Nově přibyly rodiny, které nespolupracují se školou a mají nízkou motivaci ke vzdělávání svých dětí, nezvládají nároky distanční, popř. hybridní výuky, potřebují podporu a pomoc při nastavení domácí přípravy, s plněním povinností do školy, se vzájemnou komunikací mezi rodiči a dětmi, mezi rodinou a školou apod. Zintenzivnila se i spolupráce se SVP, protože situace některých dětí se vlivem distanční výuky značně zhoršila a došlo u nich k nárůstu rizikového chování - vandalství, nadužívání elektroniky, experimentování s návykovými látkami, sebepoškozování, kyberšikany apod. U mnohých dětí se zhoršil jejich psychický stav, tyto problémy sociálně znevýhodněné rodiny neuměly adekvátně řešit a potřebovaly zprostředkovat kontakt na odborná pracoviště.

S postupující pandemií se ukazoval zhoršující se stav rodin, rodiny ztratily dobré návyky, část rodičů přišla o práci, zadlužily se, vzrostly problémy s nadužíváním alkoholu a léků, přibylo domácí násilí, konflikty mezi partnery apod.

Po návratu dětí do škol jsme se soustředili hlavně na řešení následků pandemie, na maximalizaci spolupráce mezi školami a rodinami, napojení na podporu sociálních služeb, OSPOD. Některé rodiny řešily výrazné ekonomické problémy, potřebovaly zprostředkovat

pomoc při řešení dluhové situace, začaly využívat potravinovou banku a oblečení zdarma. U několika žáků jsme motivovali rodiče k využívání doučování ve škole s cílem snížit propad v učivu z uplynulého období. U těchto žáků je nezbytné odbourat i skryté záškoláctví – časté absence omlouvané rodiči z důvodu různých neprůkazných onemocnění.

Pokračovala nadále i spolupráce s SVP ALFA, některé děti nastoupily do stacionáře nebo na internát s cílem eliminovat výchovné problémy a rizikové chování a také stabilizovat návyky školní docházky, domácích úkolů, domácí přípravy, pravidelné stravy, spánkové hygieny, hygieny těla apod. Ve spolupráci s rodiči pracujeme často na odbourání nadužívání elektronických zařízení u dětí, což je jev výrazně podpořený distanční výukou.

K dopadům pandemie se přidaly ekonomické problémy způsobené vysokou inflací a rostoucími cenami energií. Obzvláště tvrdě dopadá současná krize související s konfliktem na Ukrajině na rodiny samoživitelů a na rodiny s více dětmi. Rodinám hrozí chudoba, zadlužování, neschopnost zajistit na dostatečné úrovni péči o děti, ztráta bydlení apod. V této nelehké situaci je stále důležitější zachytit ohroženou rodinu co nejdříve a zapojit ji do systému podpory státu, sociálních služeb a školských zařízení. Realizací projektu se ukazuje, že pracovníci MŠ a ZŠ jsou schopni rozpoznat riziko ohrožení rodiny jako první.

Další velké problémy začaly školy a školky řešit po přílivu uprchlíků z Ukrajiny. Rodiny a děti se mnohdy jen těžko adaptovaly na nastavené podmínky ve školách. Mezi problémy, které se každodenně řešily, byly nejenom jazyková bariéra, psychické problémy dětí i dospělých, rozdílná kultura, ale také odlišný systém vzdělávání na Ukrajině.

K podpoře rodin jsme využívali často různá multidisciplinární setkání minitymů – nejčastěji šlo o etopedy SVP, pracovníky SAS Charity Polička a Bonanzy Vendolí, z.ú., s pracovníky OSPOD, PPP, SPC a Krizového centra.

Hlavní partneři mezi základními školami

Při realizaci projektu jsou našimi hlavními partnery velké poličské školy, do kterých se na druhý stupeň schází i většina dětí z malotřídek okolních obcí.

Masarykova základní škola Polička

Vedení školy, školní poradenské pracoviště i jednotliví učitelé jsou v pravidelném kontaktu s pracovníky projektu. Se školou jsme řešili podporu konkrétních žáků z jiného sociokulturního prostředí, kteří selhávali v době distanční výuky. Naš pracovník

zprostředkoval komunikaci mezi školou a rodinami, společně hledali způsoby, jak rodiny podpořit. Do některých rodin začali docházet sociální pracovníci SAS.

Velmi intenzivní spolupráce probíhala v rodině matky samoživitelky, která se stará o čtyři nezletilé děti. Rodina žije v nedaleké vesnici v obecním bytě a potýká se s řadou problémů. Spolupráce začala pomocí se zvládnutím distanční výuky. Rodině chybělo připojení k internetu, technika i digitální gramotnost. Ve spolupráci se školou se podařilo nastavit spolupráci tak, že naše pracovníce vozila do rodiny vytištěné úkoly a učivo, podporovala děti ve vypracování a splnění úkolů zase předávala ve škole. Jakmile to bylo možné, pomohla rodině vyjednat, aby děti mohly docházet do školy na individuální konzultace a připojovat se ke společné distanční výuce ze školy. Staršímu synovi pomohla prostřednictvím sbírky sehnat starší notebook a naučila ho připojovat se na on-line výuky. Díky intenzivní spolupráci se školou se podařilo zabránit u tohoto chlapce opakování ročníku. Po absolvování základní školy pomohla pracovníce zařídit chlapci internát a nyní se učí na oboru truhlář.

Při docházení do rodiny pracovníce intenzivně pomáhala matce se zajištěním základních potřeb pro děti, s finančním hospodařením, se zajištěním zdravotní péče. Provázela ji procesem oddlužení. Otec dětí bydlí daleko, nejeví o ně zájem a neplatí pravidelně alimenty. V rodině kouří matka i dva nejstarší synové. S tímto problémem nebyla matka schopná nic udělat. Ekonomické problémy se v době pandemie ještě zvětšily a bylo potřeba začít využívat potravinovou pomoc od Charity v Poličce.

Soužití v rodině narušoval často nejstarší syn, který opakovaně utíkal z nařízené ústavní výchovy a dožadoval se vstupu do matčina bytu. Kvůli hádkám a následnému stěžování ostatních nájemníků hrozila matce výpověď z bytu.

Rodina je dlouhodobě pod dohledem poličského OSPODu, který podporuje matku v rodičovských kompetencích a v napojení na SAS a další odborníky, aby nemuselo dojít k nařízení ústavní výchovy i u dalších dětí. V době pandemie nicméně byly podpůrné služby omezeny a situace v rodině se spíše zhoršovala. Navíc matka spolupracovala velmi nestabilně, často měnila telefonní čísla, bylo téměř nemožné se s ní spojit. Osvědčily se osobní návštěvy v maximální míře, jak to umožňovaly vládní opatření.

Matka spolupracovala také s etopedkou SVP, která jí pomáhala hlavně se zvládnutím výchovy dětí a podporovala ji v důsledném dodržování nastavených pravidel.

U nejmladších holčiček (dvojčat) bylo potřeba zařídit vyšetření v PPP. To se podařilo opět s dopomocí naší pracovníce. Děvčatům byla přiznána podpůrná opatření, což napomohlo jejich lepšímu prospívání ve škole. Zapojily se do doučování organizované místní Charitou.

Matku jsme opakovaně povzbuzovali k tomu, aby na dívky přenesla větší díl odpovědnosti a vedla je k samostatnosti.

Aktuálně je situace v rodině stabilizovaná. Matka pochopila, že spolupráce s podpůrnými institucemi je pro ni prospěšná a že se všichni snaží, aby obstála a děti mohly zůstat v její péči. Postupně se naučila být více důsledná ve výchově, aktivně komunikuje i menší problémy a řeší je odpovědně a včas.

Další dlouhodobější spolupráce probíhala u dívky, u které se díky distanční výuce a dlouhým uzavřením škol začaly objevovat psychické problémy. Dívka se bála do školy znovu přijít, ráno trpěla psychosomatickými bolestmi. Pracovnice doporučila spolupráci s etopedkou SVP, která dívku psychicky podporovala a společně hledaly možnosti, jak zase začít školní docházku zvládat.

Ve spolupráci s učiteli proběhlo také několik krátkodobých a jednorázových konzultací ohledně řešení konkrétních problémů (dluhová problematika, sociální bydlení, doporučení odborných vyšetření apod.)

Základní škola Na Lukách Polička

Během realizace projektu jsme se potýkali s velmi pasivním přístupem pana ředitele, který spolupráci s jakoukoli další organizací spíše bojkotoval. Došlo dokonce k tomu, že ředitel opakovaně odmítal zařídit dětem ze sociálně znevýhodněných rodin obědy do škol. Žádost odeslal až na základě stížnosti rodičů u zřizovatele. Jediná možnost, jak spolupracovat, bylo komunikovat přímo s jednotlivými učiteli. I přes náročné podmínky se podařilo hledat a nacházet řešení situací v několika rodinách.

Tato situace se změnila k lepšímu s odchodem pana ředitele do důchodu a s nástupem nového vedení od září 2022.

Dlouhodobá spolupráce probíhala v rodině chlapce, u kterého se nedařilo plnit povinnosti během distanční výuky. Matce chlapce opakovaně omlouvala z důvodů těžko ověřitelných nemocí. Chlapec si úplně odvykl pravidelnému režimu a plnění povinností. Když se školy znovu otevřely, nebyl schopný obnovit školní docházku. Jeho absence byly omlouvány rodiči ze zdravotních důvodů. Situaci jsme řešili ve spolupráci s OSPOD, se SAS, s SVP a školou. Postupně se zjistilo, že rodina má velké dluhy na nájemném, nevyjde s penězi, matka odmítá pracovat a otec nevydělá dost, aby to pokrylo náklady rodiny. Na případových konferencích se stanovovaly úkoly, které má rodina do dalšího setkání splnit. Oba rodiče vždy ochotně

deklarovali snahu o řešení, ale ve skutečnosti splnili jen velmi málo. Jedním z výstupů bylo i navázání spolupráce s SVP a nástup syna do stacionáře s cílem obnovit jeho návyk na pravidelnou školní docházku a plnění povinností. Opět se objevovaly zvýšené absence ze zdravotních důvodů, ovšem ne v takové míře jako u kmenové školy. Chlapec nakonec bude muset opakovat ročník, protože během domácí přípravy není schopný dohnat učivo, které zameškává. Podařilo se ho namotivovat k docházení na doučování pořádané Charitou.

Další dlouhodobá spolupráce probíhala u chlapce z romské rodiny. Od svého dětství se neustále stěhoval, prakticky nenavštěvoval MŠ. Po nástupu do první třídy nezvládal učivo, a proto se vrátil zpět MŠ. Již zde se začaly objevovat výrazné kázeňské problémy. Když nastoupil znovu do první třídy, vše se ještě zhoršilo. Jeho třídní učitelka nezvládla celou situaci ani nedokázala navázat efektivní spolupráci s rodinou. Chlapec se propadal nejen v chování, ale i ve výsledcích. Vše ještě zkomplikovala distanční výuka.

Další problémy s sebou nese i situace v rodině – nevlastní otec, dva další malí sourozenci. Otec příliš nefunguje, matka se snaží, ale celková situace je nad její síly, potřebuje velké množství podpory jak v péči o tři děti, tak v uchopení povinností nejenom směrem ke škole.

Postupně byla navázána spolupráce s OSPOD a posléze se SVP. Chlapci bylo dojednáno doučování jak v první třídě, tak ve druhé, kterou již absolvoval do značné míry ve stacionáři SVP. Chlapec dělal pokroky a poprvé ve svém životě zažíval školní úspěch.

V průběhu spolupráce se matka najednou odstěhovala i s chlapcem k novému příteli do vzdáleného města. Další dvě děti nechala u bývalého přítele. Dojednala chlapci školu v místě nového pobytu. Netrvalo dlouho a matka se zase vrátila zpět ke svému bývalému příteli a dětem do Poličky.

Rodina zůstává pod dohledem OSPOD a pokračuje ve spolupráci se SVP. Pomoc SAS odmítá.

Další dlouhodobá spolupráce probíhala s rodinou dívky, která má dlouhodobě narušenou schopnost navazovat vztahy s vrstevníky. Její třída je velice komplikovaná, chodí sem deset dětí, které mají nejrůznější diagnózy. Třídní učitelka i matka dívky upozornily na počínající šikanu. Ve třídě proběhla intervence ze strany SVP a dívka začala pravidelně navštěvovat etopedku SVP.

Ve stejné třídě spolupracujeme na řešení situace u chlapce s Aspergerovým syndromem. Jako zásadní se jeví obnovit komunikaci mezi matkou a třídní učitelkou. Jejich vzájemný vztah je velmi náročný, vzájemně se obviňují z nespolečnosti. Vše se zkomplikovalo při distanční výuce. Naše pracovnice působí jako mediátor společných schůzek, podporuje matku v aktivní

spolupráci a v hledání řešení. Matka potřebuje výraznou pomoc i při využívání specializovaných služeb pro autisty.

Ve škole proběhly na žádost třídních učitelů programy SVP kvůli identifikovaným projevům šikany. Na základě těchto několikadenních intervencí vstoupilo několik rodičů do spolupráce s našimi pracovníci i do užší spolupráce s etopedy SVP.

Základní škola a mateřská škola Telecí

ZŠ a MŠ Telecí je aktivní ve spolupráci. Dlouhodobě jsme pomáhali při řešení složité situace rozvedené rodiny, kde otec bojkotoval výchovné snažení matky a poštvával chlapce proti ní. Chlapec reagoval na velké napětí mezi rodiči problémovým chováním ve škole, častými afekty, agresivním chováním k asistentce, k učitelce i ostatním dětem. Chlapci je diagnostikováno ADHD a je mu předepsána medikace, kterou mu ovšem dává jen matka. Ve dnech, kdy je u otce, medikaci nedostává. Je to výrazně znát na jeho neklidu a nesoustředěnosti ve škole.

Kvůli přetrvávajícím potížím v chování byla pracovníci doporučena spolupráce s SVP. Chlapec nastoupil do stacionáře, kde díky režimu, důslednému prostředí a menšímu počtu dětí ve skupině problémů ubylo. Spolupráci opět komplikovala neschopnost matky a otce domluvit se na společném postupu. Byla doporučena mediace hlavně ohledně společného postupu při medikace.

Další dlouhodobější spolupráce probíhala v rodině dítěte s LMP v MŠ. Rodiče chlapce nejsou schopni se o něj řádně starat, musí výrazně vypomáhat prarodiče. Naše pracovníce iniciovala společné setkání s prarodiči, rodiči, asistentkou, dětským lékařem a ranou péčí, aby rodina dostala podporu a věděla, jak správně zajišťovat potřeby chlapce a jak k němu přistupovat.

Základní škola a mateřská škola Široký Důl

V mateřské škole proběhla intervence na základě žádosti vedoucí učitelky, která požádala o metodické vedení v komunikaci s rodiči. Nedařilo se jí domluvat se s nimi na řešení problémového chování dětí.

Při návštěvě ve školce se ukázalo, že celý prostor MŠ je hodně stísněný a při počtu dětí, které školu navštěvují, je jen velice obtížné, aby si dítě mělo možnost odpočinout, najít si místo jen pro sebe. Děti jsou neustále pospolu. To bylo jedním z důvodů přetrvávajících konfliktů mezi dvěma konkrétními dětmi. Mezi chlapci docházelo často k fyzickému napadání.

Navrhli jsme některá praktická opatření v uspořádání prostoru ve škole a také změnu organizace dne. Dále jsme se soustředili na uklidnění komunikace s rodiči. V MŠ proběhla intervence etopedky SVP zaměřená na práci s emocemi doplněná následným rodičovským setkáním a rozhovory s jednotlivými rodiči o výchovných postupech. Ukázalo se, že rodiče chlapců potřebují výchovné vedení a podporu v důslednosti. Byla jim nabídnuta ambulantní spolupráce s etopedkou SVP.

Díky kombinaci těchto opatření se podařilo situaci v MŠ uklidnit a stabilizovat.

Základní škola Jedlová

Tato škola patří mezi neaktivnější partnery projektu. Školní poradenské pracoviště konzultuje v případě potřeby další postup při řešení různých situací s rodinami ohroženými sociálním vyloučením.

Dlouhodobě jsme spolupracovali s rodinou, která nezvládala distanční výuku a dcera díky tomu neplnila zadané úkoly a školní povinnosti. Při návštěvě rodiny zjistila naše pracovnice, že problém bude hlavně v nízké digitální gramotnosti maminky. Bylo potřeba zapůjčit techniku za školy a s rodinou opakovaně projít celý postup připojování do on-line prostředí. Celkově maminka potřebovala podpořit v komunikaci se školou, aby nedocházelo ke zbytečným nedorozuměním, když kvůli svým nízkým kompetencím v mnoha oblastech ignorovala požadavky školy. Ve škole pak takové chování vnímali jako zanedbávání vzdělávacího i výchovného procesu u dcery a volili nepřiměřená opatření. Díky intervencím naší pracovnice se komunikace vyjasnila, stabilizovala a škola byla ochotná matce poskytnout přiměřenou míru podpory.

S touto rodinou jsme vstoupili do další spolupráce o rok později, když do školy nastoupila mladší dcera. Maminka kontaktovala pracovníci projektu s prosbou o pomoc při řešení výchovných problémů. Dcera se při učení často vztekala, házela věcmi a odmítala spolupracovat. Pracovnice doporučila kontaktovat etopedku SVP. V rámci navázané spolupráce se podařilo upravit plnění domácích i školních povinností a přizpůsobit nároky tomu, co dcera skutečně zvládne. Situace v rodině se postupně stabilizovala.

Základní škola Bystré

S touto školou jsme dlouhodobě spolupracovali při řešení situace žákyně 4. třídy, která žila v rodině pouze s psychicky nemocnou matkou. Dívka sama nezvládala plnit povinnosti

v distanční výuce a od matky nedostávala dostatečnou podporu. Pracovnice vstoupila do kontaktu s matkou i s dcerou a společně hledaly možnosti, jak zase začít školní povinnosti plnit. Po otevření škol se dívka nedařilo pracovat ve třídě, odmítala kontakt s ostatními, stala se terčem šikany. Značnou část výuky trávila ležící na lavici s kapucí přes hlavu. V této situaci doporučila pracovnice navázat spolupráci se SVP. Dívka nastoupila do stacionáře, kde se jí podařilo dohnat všechno zameškané učivo. S třídní učitelkou byla důkladně probrána opatření, která SVP doporučuje, aby se situace žákyně zase nezhoršila. Pracovnice podpořila matku, aby umožnila dívce osobnostní rozvoj ve volnočasových kroužcích.

Základní škola Pomezí

V této škole jsme zaznamenali, jak negativní dopad měla pandemie a s ní související omezení školní docházky na děti v první třídě. Naši pracovníci kontaktovala ředitelka ZŠ s tím, že potřebují pomoc při řešení nezvladatelného chování několika chlapců – žáků 1. třídy. Pracovnice se seznámila blíže s jednotlivými chlapci, byla se podívat na výuku a vstoupila do komunikace s dvěma rodinami. Jeden chlapec je adoptovaný a rodiče mu kompenzují svojí bezhraniční výchovou to, že ho jeho vlastní matka odmítla. Pracovnice rodině postupně pomáhala získat náhled na to, že takový přístup chlapci spíš škodí, než prospívá. Rodiče byli bezradní, jak situaci řešit. Pracovnice jim nabídla spolupráci s etopedkou SVP. Po několika schůzkách rodina souhlasila s tím, aby chlapec nastoupil do stacionáře a naučil se fungovat v režimu a v pravidlech. Díky stacionáři se podařilo zavést i nová pravidla v rodinném prostředí. Rodiče začali být důslednější a vedli chlapce více k plnění školních povinností. Po jeho návratu do třídy se situace zklidnila.

Speciální mateřská škola a základní škola Polička

V této škole dlouhodobě spolupracujeme při řešení situace chlapce s LMP, který má přidruženou poruchu chování. Díky této kombinaci byl velmi nebezpečný pro spolužáky i pro svého mladšího bratra. Rodina navázala spolupráci se SVP, chlapec navštěvoval stacionář. Na doporučení pedopsychiatra byl medikován, aby se podařilo dostat pod kontrolu jeho agresivní chování. Medikace pomohla jen částečně, chlapec potřeboval také výrazně režimová opatření. Neúnosnou rodinnou situaci vyřešil nakonec přestup chlapce do internátní školy pro děti s poruchami chování, která současně vzdělává i děti s LMP.

Mateřská škola Květná

S touto MŠ jsme spolupracovali při řešení situace v rodině holčičky, která se projevovala ve školce velmi hrubě k ostatním dětem i dospělým. Při navázání spolupráce s rodinou pracovnice zjistila, že otec se stejně nevybíravě chová doma k dceři i k manželce, která je vážně nemocná. Pracovnice navázala s otcem spolupráci a pomáhala mu nahlédnout svoje chování a jeho důsledky. Otec sám vyrůstal v dětském domově a hodně sociálních dovedností mu chybí. Je ochotný na sobě pracovat a pomoc pracovnice dobře přijal. Postupně mění svoje chování v rodině a dcera na tuto jeho změnu k lepšímu rychle reaguje. Situace se postupně stabilizuje.

V této školce proběhl v průběhu podzimu náhled ve třídě s cílem pomoci učitelkám rozpoznat znaky ohrožení dítěte. Na základě této spolupráce vstoupila do kontaktu se sociální službou a SVP rodina, ve které zemřel tragicky otec a kde matka sama nezvládá péči o děti.

Mateřská škola Hartmanice

Vzhledem k tomu, že naše pracovnice Mgr. Martina Moravcová je současně ředitelkou této školky, probíhá v této instituci nejplnohodnotnější spolupráce. Školka je v regionu známá svým individuálním přístupem k dětem a rodinám, proto je v ní rodin se sociálním znevýhodněním a dalšími specifickými potřebami více, než je obvyklé.

Jednorázových konzultací bylo v průběhu realizace projektu nepočítaně, proto je ani nezaznamenáváme do indikátorů. V rámci této evaluační zprávy jsou zmiňovány pouze dlouhodobé spolupráce.

Pracovnice dlouhodobě provázela rodinu se dvěma chlapci, dvojčaty, kteří měli oba diagnostikované poruchy autistického spektra a mentální postižení v různých pásmech. Rodina byla výrazně sociálně znevýhodněná a vůbec se neorientovala v systému pomoci. Pomocí pracovnice získali podporu OSPOD, Charity, SPC, pomoc psychologa, podporu asistenta pedagoga ve školce. V průběhu projektu se matka přestěhovala do Poličky, pracovnice jí pomáhala zajistit bydlení a vybavení. Chlapci začali navštěvovat místní Speciální ZŠ.

Další spolupráce probíhala v rodině, která zastávala příliš liberální, bezhraniční výchovný styl. Chlapec začal mít po nástupu do školky záchvaty vzteku v každé situaci, kdy se musel něčemu nebo někomu přizpůsobit. Nebyl schopný akceptovat žádná pravidla a režim dne. Postupně začal mít vzteklé afekty i doma. Rodiče si za svou výchovou stáli a odmítali přijmout jakýkoli

jiný názor. Pracovnice se snažila na konkrétních příkladech ukázat rodičům, jaké problémy jejich výchovný styl dítěte působí a jak mu znemožňuje fungování v kolektivu. Rodiče vyřešili celou situaci přestěhováním do jiného města a domácím vzděláváním.

V rodině dalšího chlapce dominovala výrazně úzkostná matka. Nejspíš díky jejímu vlivu trpí chlapec značnými autoimunitními problémy – mnoho alergií, ekzémů. Ve školce se projevoval vztekem, vulgárně, napadal agresivně své sourozence i ostatní děti. Když mu nebyla věnována plná pozornost, přitahoval ji svým problémovým chováním a zdravotními problémy. Pracovnice doporučila rodinnou terapii. Rodiče souhlasili a dojíždění za psychologickou pomocí až do Brna.

Úzkostná a příliš ochranná matka figurovala i v případě dalšího chlapce. Ve školce se projevoval jako výrazně introvertní, se slabými sociálními dovednostmi. Matka se ho bála posílat v době Covidu do školky, takže jeho schopnost zvládat situace v kolektivu dětí se ještě oslabila. V rodině je výrazný rozkol ve výchovném stylu matky a otce. Otec je náročný, problémy dítěte bagatelizuje, odklad školní docházky odmítl jako zbytečný. Pracovnice postupně pracovala na získání důvěry hlavně otce a na otevření možnosti odborné pomoci pro chlapce.

Další rodina se k nám do regionu přestěhovala. Matka je rozvedená a ohrožená sociálním vyloučením. Pracovnice jí pomáhala v zapojení do systému pomoci, do rodiny byla doporučena SAS. Obě děti mají výrazné logopedické potíže, které matka není schopná bez pomoci a podpory pracovnice řešit. Výrazné jsou i finanční potíže. Matce byla doporučena spolupráce s Krizovým centrem ve Svitavách kvůli možnosti oddlužení.

V další rodině došlo v době pandemie k traumatické události – otec dětí náhle zemřel. Pracovnice hledala možnosti psychologické pomoci pro děti a matku, konzultovala s odborníky, jak téma ve školce uchopit, aby to pro děti bylo co nejvíc nápomocné a trauma mohly bezpečně odžít. V této obtížné situaci pracovnice pomáhala matce se zajištěním nezbytných administrativních úkonů a také se zajištěním sociálních dávek, protože se ztrátou živitele hrozily rodině velké finanční problémy.

Složitá spolupráce byla s rodinou holčičky, která má čtyři starší sourozence. V rodině docházelo k bouřlivým hádkám, násilí mezi rodiči, celá situace dospěla až k rozvodu. Matka je velmi slabá, nevyrovnaná, otec je násilnický a manipulativní typ člověka. Podařilo se mu získat do své péče všechny čtyři starší děti, které u něho chtějí být. O holčičku matka bojuje, ale potřebuje velkou míru podpory naší pracovnice. Rodina je v péči OSPOD. Holčička celou

situací velmi trpí a špatně reaguje na nesoulad mezi rodiči. Pracovnice pro ni hledá psychologickou podporu.

Další spolupráce probíhala v rodině, která řešila šikanu vůči chlapci, který už MŠ nenavštěvuje. S důvěrou se obrátili na naši pracovníci, která zprostředkovala spolupráci s SVP za účelem provedení intervenčního programu v jeho třídě. Chlapec je neprůbojný, neumí se prosadit v kolektivu jiných chlapců. Potřebuje výraznou podporu učitele. Díky otevření celého tématu se na jeho postavení ve třídě zaměřila pozornost učitele, pomohla také intervence a situace se stabilizovala. Následně jsme pomáhali při přechodu dítěte na jinou, větší ZŠ, kde si chlapec musel zvyknout na jiný styl výuky a vyšší nároky při přechodu na druhý stupeň. Po několika konzultacích byl chlapec stabilizován.

Pracovnice pomáhala i v případě nadaného chlapce s poruchou chování. Na její doporučení proběhla diagnostika v PPP, chlapec získal jako podpůrné opatření asistenta pedagoga, který s ním nastoupí již do 1. třídy. Díky včasné diagnostice a spolupráci mezi MŠ a ZŠ je velká naděje, že se mu bude ve školním prostředí dařit.

Postupně se rozvíjí spolupráce s rodinou chlapce s diagnózou PAS. Chlapec nekomunikuje. Rodina se komunikací se školkou vyhýbá, nechce hledat žádné možnosti. Zastává postoj, že je na školce, aby si s chlapcem poradila. Pracovnice se snaží získat rodinu pro spolupráci se specializovanými organizacemi. Seznamuje je s možnostmi, které jako rodiče dítěte se znevýhodněním, mají. Postupně se podařilo aktivizovat matku. Kladný vliv mělo zapojení babičky ze strany matky do řešení celé situace. Stále více vyplouvalo na povrch, že otec svými nároky tyranizuje nejenom matku, ale i děti. Matka získala v kontaktu s pracovníci projektu odvalu svoji situaci začít řešit. Rozhodla se od manžela odejít a najít si samostatné bydlení. Doporučili jsme do rodiny SAS s cílem stabilizovat její situaci. Chlapec s PAS začal navštěvovat MŠ speciální, která nejlépe vyhovuje jeho potřebám.

Podpora byla poskytnuta také matce Brazilce a rodinám uprchlíků při přijetí ukrajinských dětí do MŠ. Důležité bylo nastavit především každodenní komunikaci, pomoci s orientací v sociálním systému ČR, zajistit pediatra pro děti a psychologickou pomoc pro ty, kteří ji potřebovali. Pomáhali jsme rodičům využívat dostupnou pomoc přes různé projekty neziskových organizací, státu i měst. Velký problém bylo začlenění do místní komunity, hledali jsme společně cesty, jak vzájemnému soužití ulehčit. Zprostředkovali jsme komunikaci při zápisu ukrajinského dítěte do 1. třídy ZŠ Bystré.

Vedení školy a všichni pedagogové byli seznámeni se záměry projektu a spolupracujícími organizacemi v území. Učitelé využívají nejčastěji jednorázové konzultace k postupu v případě problémů v rodinách dětí.

Dlouhodobější spolupráce probíhala u dívky ze sociálně znevýhodněné rodiny, která neplnila povinnou docházku v předškolním roce. Matka nebyla schopná absence důvěryhodně vysvětlit. Při navázání spolupráce se ukázalo, že matka potřebuje výrazně podpořit v rodičovských kompetencích. U této dívky se ukázal jako prospěšný odklad školní docházky a následně pomoc při zvládnutí učiva po nástupu do školy. Problémy měla i starší dcera ve škole při plnění distanční výuky.

Mateřská škola Luční Polička (odloučené pracoviště Hegerova 427)

Vedení mateřské školy a všichni pedagogové byli seznámeni se záměry projektu a spolupracujícími organizacemi v území. Paní ředitelka velice úzce spolupracuje se všemi těmito organizacemi a je důkladně obeznámena s jejich možnostmi pomoci. Většinu situací zvládá vyřešit sama nebo po konzultaci.

Spolupráci s našimi pracovníky si ředitelka vyžádala v případě chlapce, jedináčka, který se ve školce projevuje velmi náročným chováním. Ve školce vidí potřebu logopedické péče a mají výrazné podezření na ADHD. Chlapec je roztržitý, hlučný, hyperaktivní. Ani jeden z rodičů nechce se školkou spolupracovat, problémy chlapce bagatelizují. K náslehu byla přizvána také etopedka SVP, která potvrdila obavy školky a podpořila to, že chlapec potřebuje odbornou péči. Do spolupráce zkusí rodiče namotivovat naše pracovníky, pokud by se to nepodařilo, bude nutné oslovit OSPOD, aby se chlapci dostala adekvátní odborná péče.

Další rodina, kde se snažíme o navázání kontaktu s rodinou, je v případě chlapce, který se ve školce jeví jako výrazně výchovně zanedbaný až deprivovaný. Chlapec (předškolák) téměř nemluví, pomočuje se, vyžaduje výraznou podporu i při běžných činnostech. Rodičům jsme doporučili spolupráci s logopedem a s etopedkou SVP, která se na chlapce byla opakovaně podívat v MŠ. Situaci jsme konzultovali také s dětským lékařem, který vyslovil podezření na LMP. Rodiče jsou ve spolupráci zdrženliví a bude to chtít čas, aby začali odborníkům kolem sebe důvěřovat a neposkytovali neúplné nebo lživé informace.

Spolupráce probíhala i na odloučeném pracovišti v MŠ Hegerova. Paní učitelka chtěla náhled ve třídě a konzultaci k chování jednotlivých dětí. Do třídy šla naše pracovníce s etopedkou SVP. Hned při vstupu je patrné nevhodné uspořádání vnitřních prostor, nicméně školka je po rekonstrukci, takže možnosti řešení žádné nejsou. Druhá zarážející věc byly rychlé závěry paní

učitelky, které se po bližším seznámení s dětmi nejevily jako věrohodné. Paní učitelka zmiňovala tyto problémy – sociálně znevýhodněné rodiny, nejednotná výchova se silným vlivem prarodičů, nejednotná výchova mezi rodiči, nesouhlas rodičů s doporučeními vyslovenými MŠ (především návštěva PPP). Pracovnice se bude snažit vstoupit do kontaktu s jednotlivými rodinami a tam, kde to bude účelné a efektivní, podpoří motivaci k využití dalších služeb SVP a PPP.

Mateřská škola Polička, Palackého nám. 181

Vedení školy a všichni pedagogové byli seznámeni se záměry projektu a spolupracujícími organizacemi v území. Kontakty byly předány. Mateřská škola již několikrát využila spolupráci s OSPOD a spolupracovala i se SVP. Ve školce proběhly náhledy a konzultace s etopedkou. Vedení školky je při řešení situací s dětmi kompetentní a umí se včas obrátit na pomoc spolupracujících organizací.

Mateřská škola Trpín

Tato školka je na hranici našeho a sousedního kraje Vysočina. Některé služby jsou proto obtížně dostupné. Při komunikaci s vedením školky se ukazuje, že ředitelka je kompetentní, v systému služeb se vyzná a nebojí se oslovovat rodiče k řešení problémů. V průběhu projektu proběhly pouze jednorázové konzultace.

Níže uvedené ZŠ a MŠ se do realizace projektu zapojily spíše sporadicky. O působení našich pracovníků jsou pravidelně informováni a jsou vyzýváni ke spolupráci při řešení situací s žáky ohroženými sociálním vyloučením:

Základní škola a mateřská škola Pustá Kamenice

Základní škola Borová

Základní škola Oldřiš

Základní škola a mateřská škola Korouhev

Základní škola a Mateřská škola Sádek

Mateřská škola Rohozná

Mateřská škola Borová

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Mateřská škola Oldříš

Mateřská škola KVÍTEK Bystré

Mateřská škola Čtyřlístek Polička

Mateřská škola Rozmarýnek Polička

I. Mateřská škola Pomezí 283

II. Mateřská škola Pomezí 102

Mateřská škola Starý Svojanov

Spolupráce s dalšími partnery

Jedním z hlavních cílů realizace projektu je posílit vzájemnou spolupráci mezi MŠ, ZŠ a regionální sítí sociálních služeb a školských zařízení. Při realizaci projektu se daří tuto spolupráci navazovat a prohlubovat. Mezi nejvýznamnější partnery patří tyto organizace:

Středisko výchovné péče Svitavska

Tato organizace je realizátorem projektu a odborní pracovníky jsou jejími zaměstnanci. Středisko se pohybuje svým zaměřením na problémové chování dětí na pomezí mezi školskou a sociální oblastí, protože problémy dětí často odrážejí nefunkční nastavení výchovného přístupu v domácím prostředí, nízké kompetence rodičů, sociální vyloučení, různé patologie v domácím prostředí apod.

Spolupráci s etopedy doporučují odborní pracovníci všude tam, kde je vhodné podpořit rodiče ve výchovných kompetencích, v nastavení domácích pravidel, v důsledné a jednotné výchově apod. Etopedi také pomáhají zlepšovat spolupráci mezi dítětem, rodinou a školou tak, aby odrážela reálné možnosti dítěte a byla individuálně přizpůsobená jeho podmínkám.

SVP nabízí možnost ambulantní spolupráci, dále stacionární a internátní pobyty pro děti, intervenční programy pro školy, vzdělávání učitelů v oblasti problémového chování dětí apod.

Spolupráce s etopedem je často nejrychlejší možnost, jak dostat dítě do odborné péče, která je navíc dostupná v místě a zdarma díky státnímu financování.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Bonanza Vendolí, z.ú.

Tato organizace je naším důležitým partnerem při podpoře rodin především díky těmto svým činnostem:

Sociálně aktivizační služba – jedná se o službu s několika pilíři. Nejvýznamnější z pohledu realizace projektu je Sanace rodiny. Díky této službě dostává rodina přímou individualizovanou podporu sociálního pracovníka ve svém prostředí. Společně se zaměřují na řešení širokého spektra problémů – bydlení, práce, dluhy, dávky, závislosti, domácí násilí, výchova, spolupráce s dalšími odborníky apod.

Výcvik sociálních dovedností a posilující výcvik sociálních dovedností – tyto aktivity jsou zaměřeny přímo na podporu dětí. Ve výcviku sociálních dovedností se děti učí poznávat samy sebe, získávají novou sebedůvěru, navazují vztahy s ostatními, posilují svoje sociální dovednosti, překonávají svoji komfortní zónu díky práci s koňmi.

Nízkoprahový klub – pro děti ze sociálně znevýhodněného prostředí nabízí Bonanza Vendolí i nízkoprahový klub na statku v blízké vesnici Vendolí. V rámci klubu se děti věnují péči o koně a další zvířata, součástí je i samotná výuka jízdy na koni. Klub doporučujeme všude tam, kde hrozí riziko nevhodně tráveného volného času.

Krizové centrum J. J. Pestalozziho

Krizové centrum je poskytovatelem sociální služby krizové pomoci a zároveň má pověření k výkonu sociálně právní ochrany dětí. Poskytuje komplexní pomoc jednotlivcům, rodinám i dětem v tíživých životních situacích. Zaměřuje se také na poskytování služeb v oblasti oddlužení. Tuto službu doporučují naši pracovníci rodinám nejčastěji. V Krizovém centru poskytují také rodinné terapie nebo individuální terapie dětem, na které těžce doléhá krizová situace v rodině. Služby centra doporučujeme i při ohrožení domácím násilím, sexuálním zneužíváním, týráním apod.

Laxus, z.ú.

V případě řešení závislostí v rodině je naším partnerem tato organizace. Nejčastěji se jedná o alkoholismus a patologické hráčství. Rodiče se mohou obrátit na pracovníky i v případě, že se chtějí poradit o dalším postupu, pokud zjistili u svého dítěte rizikové chování v této oblasti. I tato organizace je schopná poskytnou krizovou pomoc.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Orgán sociálně právní ochrany dětí (OSPOD)

Důležitým partnerem při řešení nepříznivých situací v rodinách je OSPOD. Díky projektu jsme spoluprací OSPOD a škol výrazně podpořili směrem k preventivnímu předcházení destabilizace rodin. Školy se postupně učí přizvat pracovníka OSPOD na jednání výchovné komise s cílem seznámit rodinu s činnostmi tohoto pilíře ochrany dětí. Díky spolupráci s OSPOD se často daří řešit složitější rodinné problémy např. s bydlením, financemi nebo zajištěním potřebné zdravotní péče pro děti. Spolupráce s OSPOD Polička je na velmi vysoké úrovni. Častým nástrojem k efektivnímu řešení jsou případové konference, na kterým se sejdou s rodinou všichni relevantní účastníci.

Pedagogicko-psychologická poradna, Speciálně pedagogické centrum

Tato školská poradenská zařízení jsou naším důležitým partnerem především v oblasti nastavení individuálního přístupu k dítěti ze strany školy. Díky nízkým sociálním dovednostem rodičů často nedojde ke včasnému diagnostikování dítěte. Různé stupně podpůrných opatření přitom mohou výrazně přispět k zažívání školního úspěchu a ke zlepšení spolupráce mezi dítětem a učitelem. Tato opatření následně brání záškoláctví, problémovému chování ve výuce, opakování ročníků, přeřazení do segregovaných tříd nebo předčasnému ukončení vzdělávací dráhy dítěte.

Charita – SAS

Partnerem pro rodiny je často SAS Charity Šance pro rodinu. Tuto službu doporučujeme všude tam, kde rodiče potřebují přímou individualizovanou podporu sociálního pracovníka ve svém prostředí. Společně se zaměřují na řešení širokého spektra problémů – bydlení, práce, dluhy, dávky, závislosti, domácí násilí, výchova, spolupráce s dalšími odborníky apod.

Charita – Občanská poradna

Služby občanské poradny doporučujeme těm rodinám, které potřebují získat informace, radu a pomoc v různých náročných životních situacích. Poradna poskytuje zdarma základní právní poradenství, pomáhá se sepsáním různých žádostí a vyplněním formulářů, což je oblast, ve které mnozí rodiče tápou a bez pomoci se neobejdou.

Evropská unie
Evropský sociální fond
Operační program Zaměstnanost

Charita - doučování

V uplynulém školním roce začala Charita Polička organizovat velmi užitečnou dobrovolnickou službu zaměřenou na doučování žáků základních škol. Pandemie zasáhla mnoho dětí a mezery, které díky neplnohodnotné výuce vznikly, jim působí těžkosti i v dalších ročnících. Díky individuálnímu přístupu se dítě může se svým mentorem vrátit k tomu, co si neosvojilo, a budovat nové znalosti na pevném základu. Navíc díky osobnímu vztahu získávají děti staršího kamaráda, většinou studenta střední školy, který jim může pomoci i v jiných oblastech života.

Charita (šatník, potravinová pomoc)

V souvislosti s ekonomickými dopady pandemie i války na Ukrajině doporučujeme u stále více rodin využití služeb šatníku a potravinové pomoci, které na Poličsku organizuje místní Charita.

Půda

V rámci poličské knihovny vzniklo v roce 2019 Centrum technického vzdělávání Půda, které se zaměřuje hlavně na rozvoj digitálního, polytechnického a informatického myšlení napříč generacemi, na výuku jazyků a další komunitní vzdělávání. Mnoho aktivit je pro děti zdarma a umožňuje jim tak trávit kvalitním způsobem volný čas.

Indikátory

Níže v tabulce jsou uvedeny indikátory, pro které jsou stanoveny cílové hodnoty:

Kód indikátoru	Název	Měrná jednotka	Cílová hodnota	Hodnota k 31.12.2022
60000	Celkový počet účastníků	Osoby	11	11
67001	Kapacita podpořených služeb	Místa	1	1
67010	Využívání podpořených služeb	Osoby	65	76
80500	Počet napsaných a zveřejněných analytických a strategických dokumentů (vč. evaluačních)	Dokumenty	1	1

Indikátor 60000 – tento indikátor je naplněn. Z rodičů, se kterými jsme dlouhodobě spolupracovali, dosáhlo 11 na bagatelní podporu. Plnění tohoto indikátoru bylo zpomalené různými vládními opatřeními v souvislosti s pandemií Covid – 19, nicméně v posledním roce probíhala spolupráce s rodinami v plné míře podle jejich potřeb.

Indikátor 67001 – tento indikátor byl od začátku projektu nastaven na hodnotu 1

Indikátor 67010 – tento indikátor tvoří jednorázové i opakované konzultace s jednotlivými rodiči. Indikátor je naplněn.

Indikátor 80500 – v tomto indikátoru je vykázána tato závěrečná evaluační zpráva

Finanční plán

V níže uvedené tabulce je vidět čerpání žádostí o platbu na realizaci projektu a jejich průběžné vyúčtování. Z celkových výdajů ve výši 1 803 650,00 Kč nebylo vyčerpáno 4 772,50 Kč především díky úsporám na sociálním a zdravotním pojištění.

Čerpání peněz bylo v průběhu projektu plynulé, nedocházelo v této oblasti k žádným větším problémům.

Pořadí	Žádosti o platbu	Vyúčtování nákladů
1.	491 220,00	
2.	260 393,75	260 393,75
3.	274 083,75	274 083,75
4.	286 230,00	286 230,00
5.	308 630,00	308 630,00
6.	183 092,50	306 230,00
7.		363 310,00
Celkem	1 803 650,00 Kč	1 798 877,50 Kč
Vratka	4 772,50 Kč	

Shrnutí

Projekt má za sebou tři roky realizace a je možné říct, že se podařilo výrazně posílit spolupráci MŠ a ZŠ při podpoře rodin ohrožených sociálním vyloučením. Učitelé se učí rozpoznávat ohrožené děti a rozšiřují si svůj úhel pohledu do větší šíře, která zabere i celou situaci rodiny, nejen vzdělávací oblast. Postupně roste vzájemná spolupráce škol a ostatních organizací v regionální síti.

Rizika pro rodiny postupně stoupala s dopady pandemie Covid – 19 i s ekonomickými důsledky způsobenými konfliktem na Ukrajině. Rostoucí ceny energií a vysoká míra inflace způsobují značné ekonomické problémy i rodinám, které dříve chudobou a dluhy ohrožené nebyly. Obzvláště tvrdě dopadá současná krize na samozivitele a rodiny s více dětmi. K tomu se přidala náročná oblast integrace ukrajinských dětí do českých škol a pomoc jejich rodinám se začleněním do české společnosti.

Všechny tyto důvody nás vedly k tomu, že jsme hledali způsob, jak zajistit pokračování projektu i v dalším letech. MAS Poličsko uspěla se svojí žádostí v OPZ a práce odborných pracovníků je zajištěna na další tři roky, byť s nižší časovou dotací. Věříme, že díky tomu se podaří spolupráci aktérů kolem ohrožených rodin rozvíjet kontinuálně dál a propojovat rodiny stále dřív do sítě služeb. Věříme, že to je cesta, jak účinně napomáhat řešení problémů rodin a snižovat tak rizika sociálního vyloučení.